

Hanna Bazhenova

100 dni prezydenta Wołodymyra Zełenskiego: polityka międzynarodowa

27 sierpnia minęło 100 dni od objęcia przez Wołodymyra Zełenskiego stanowiska prezydenta Ukrainy. W tym czasie udało mu się przejąć kontrolę zarówno nad władzą wykonawczą, jak i ustawodawczą. Pierwsze wizyty międzynarodowe nowego prezydenta pokazały, że ogólny kierunek polityki zagranicznej Ukrainy nie zmieni się. Największym wyzwaniem pozostaje kwestia Donbasu i relacji z Federacją Rosyjską.

Zarys ogólny. Pierwszych 100 dni kadencji Wołodymyra Zełenskiego nie wprowadziło jasności co do strategicznego kursu nowego prezydenta Ukrainy w polityce wewnętrznej. Jednocześnie Zełenski już podczas swojej pierwszej wizyty w Brukseli, a następnie w Paryżu i Berlinie zdecydowanie zadeklarował niezmiennosc planów państwa w kwestii przystąpienia do NATO i Unii Europejskiej. Znaczna część społeczeństwa Ukrainy, która bała się zmiany wektora w kierunku Rosji, uspokoiła się. Na arenie międzynarodowej Zełenski również próbuje kontynuować działania poprzedniego prezydenta Petra Poroszenki, chociaż łatwo zaobserwować brak doświadczenia politycznego nowego przywódcy państwa i niewystarczającą liczbę wykwalifikowanych dyplomatów. Zdecydowana rezygnacja z „kadr poprzedniej władzy” doprowadziła do odwołania szefów kluczowych ambasad w Europie oraz w Stanach Zjednoczonych, a konflikt z ministrem spraw zagranicznych Pawłem Klimkinem *de facto* sparaliżował pracę ministerstwa. W ciągu 100 dni Zełenski odbył pięć oficjalnych wizyt: w Belgii, we Francji, w Niemczech, Kanadzie oraz Turcji. W Kijowie prezydent spotkał się z premierami Mołdawii i Izraela.

Pierwsze wizyty międzynarodowe. Swoją pierwszą wizytę zagraniczną Wołodymyr Zełenski złożył w Brukseli. W dniach 4 i 5 czerwca spotkał się z przewodniczącym Komisji Europejskiej Jeanem-Claudem Junckerem, przewodniczącym Rady Europejskiej Donaldem Tuskiem i sekretarzem generalnym NATO Jensem Stoltenbergiem. Oświadczenia Zełenskiego dotyczące polityki zagranicznej Ukrainy nie różniły się zasadniczo od przedwyborczych, jednak stały się bardziej konkretne. Prezydent podkreślił, że zdecydowanie popiera proeuropejskie i euroatlantyckie aspiracje państwa. W Brukseli odbyło się również spotkanie Zełenskiego z prezydentem Polski Andrzejem Dudą, po którym obaj przywódcy oświadczyli, że są otwarci na aktywną współpracę w stosunkach polsko-ukraińskich.

W dniach 17-18 czerwca Wołodymyr Zełenski udał się z jednodniowymi wizytami do stolic Francji i Niemiec. Spotkał się z prezydentem Francji Emmanuelem Macronem, przewodniczącym Senatu Francji Gérardem Larcherem, kanclerz Niemiec Angelą Merkel, liderką Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej Annegret Kramp-Karrenbauer oraz przedstawicielami niemieckiego i francuskiego biznesu. Głównymi celami tych wyjazdów były: osobiste zapoznanie się ze strategicznymi partnerami (Zełenski spotykał się z Macronem już w kwietniu przed wyborami, ale chciał zacieśnić te stosunki) oraz potwierdzenie dotychczasowej linii polityki zagranicznej Ukrainy i wyznaczenie kierunków współpracy. Podczas spotkań potwierdzono też potrzebę kontynuacji sankcji wobec Rosji i realizacji porozumień mińskich, ogłoszono wznowienie negocjacji w formacie normandzkim, bez poruszania jednak kwestii poszerzenia tego formatu. Macron wyraził gotowość Francji do zorganizowania spotkania liderów państw normandzkiej czwórki. Ponadto poruszono temat wymiany więźniów i negatywnego stanowiska Ukrainy w sprawie Nord Stream 2. Jednym z głównych rezultatów wizyt Zełenskiego była zgoda na spotkanie doradców ds. polityki zagranicznej przywódców Ukrainy, Francji, Niemiec i Rosji – państw uczestników formatu normandzkiego.

Wizyta w Turcji. Wizyta nowego ukraińskiego prezydenta w Ankarze odbyła się w dniach 7-8 sierpnia. Z prezydentem Turcji Recepem Erdoğanem Wołodymyr Zełenski rozmawiał o zwiększeniu obrotów handlowych z 4 do 10 miliardów dolarów (co nie było niczym nowym, biorąc pod uwagę uzgodnienia poprzednich trzech

prezydentów Ukrainy) oraz o stworzeniu długo planowanej strefy wolnego handlu. Poruszano również kwestie zacieśnienia współpracy w sferze inwestycji, budowy dróg i portów morskich, a także w branży IT, wojskowo-technicznej i turystycznej. To, czy obu prezydentom uda się podpisać umowę o strefie wolnego handlu, okaże się dopiero w październiku tego roku na posiedzeniu ukraińsko-tureckiej Rady Strategicznej Wysokiego Szczebla. Według wstępnych informacji odbędzie się ono w Kijowie pod przewodnictwem prezydentów Ukrainy i Turcji. Poza tym podczas oficjalnej wizyty w Ankarze podejmowano tematy sytuacji Tatarów na Krymie i uwolnienia więźniów politycznych przez władze Federacji Rosyjskiej. Wołodimir Zełenski mówił o tym również przy okazji spotkania z diasporą Tatarów krymskich w Turcji. Ukraiński prezydent liczy na wsparcie Recepa Erdoğan w negocjacjach z Rosją.

Z kolei spotkanie Zełenskiego z tureckimi przedsiębiorcami na forum biznesowym w Stambule dotyczyło przede wszystkim spraw wizerunkowych. Prezydent mówił o tym, że Ukraina będzie poprawiała klimat biznesowy, że niedługo zostanie otwarty rynek ziemi oraz że możliwa będzie legalizacja hazardu w pięciogwiazdkowych hotelach na wybrzeżu Morza Czarnego. Poza tym poruszył kwestie prywatyzacji, walki z korupcją i przemytem, obiecał rozwijanie sektora telekomunikacyjnego i technologii 5G oraz wprowadzenie zasad konkurencji na rynkach energetycznych. Planem prezydenta jest osiągnięcie wzrostu PKB w granicach 5-7%. Były to właściwie pierwsze konkretne wypowiedzi Wołodimyra Zełenskiego, dotyczące polityki wewnętrznej. Na Ukrainie wywołały one od razu ożywione dyskusje. Jednak w tych sprawach, do których odnosił się prezydent, trudno jeszcze dostrzec ogólną strategię gospodarczą.

Kontakty z Izraelem. Premier Izraela Benjamin Netanjahu był jednym z pierwszych zagranicznych liderów, którzy odwiedzili Wołodimyra Zełenskiego w Kijowie. Wizyta odbyła się w dniach 19-20 sierpnia. Miała ona szczególne znaczenie w relacjach między państwami, ponieważ po raz pierwszy od dwudziestu lat izraelski polityk tej rangi złożył wizytę na Ukrainie. Podczas spotkania zostały omówione kwestie utworzenia strefy wolnego handlu między państwami oraz umowy emerytalnej. Podpisano także cztery dokumenty, m.in. „Porozumienie w sprawie nauki języka hebrajskiego na uczelniach Ukrainy i nauki języka ukraińskiego na uczelniach Izraela” oraz „Program współpracy w dziedzinie edukacji, kultury, młodzieży i sportu między Gabinetem Ministrów Ukrainy a Rządem Izraela na lata 2019-2022”. W przyszłości podobne programy mają objąć dziedziny rolnictwa i technologii IT. W trakcie wizyty Netanjahu oddał hołd przedstawicielom ludności żydowskiej zamordowanym w Babim Jarze podczas II wojny światowej.

Kontakty z USA. Stosunki z USA znajdują się na liście priorytetów polityki zagranicznej Wołodimyra Zełenskiego. Według informacji nowego ministra spraw zagranicznych Ukrainy Wadyma Prystajki 23 września prezydent odwiedzi Stany Zjednoczone i weźmie udział w posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego ONZ, gdzie również spotka się z Donaldem Trumpem.

Jednocześnie warto podkreślić, że administracja prezydenta USA podchodzi na razie dość ostrożnie do kontaktów z Wołodymyrem Zełenskim z powodu jego szeroko dyskutowanych związków z oligarchą Ihorem Kołomojskim, przeciw któremu w sądach amerykańskich wszczęto dochodzenia w sprawie prania brudnych pieniędzy. Związki te potwierdza fakt, że administracją prezydenta Ukrainy kieruje były adwokat Kołomojskiego – Andrij Bohdan. USA, tuż po powołaniu Bohdana na to stanowisko, dały do zrozumienia, że jest on niepożądaną postacią w otoczeniu ukraińskiego prezydenta. Jednak nie zmieniło to decyzji Zełenskiego. Poza tym w nowym parlamencie we frakcji „Sługa Narodu” znaleźć można co najmniej trzydziestu deputowanych mających powiązania z Kołomojskim.

Kontakty z Federacją Rosyjską i konflikt na Donbasie. Problematyczne stosunki Ukrainy z Rosją nasilają się od 2014 r. Jednak w ostatnich miesiącach charakter relacji zasadniczo się zmienił. W chwili obecnej można mówić o realnej próbie wznowienia przez Wołodimyra Zełenskiego dialogu między państwami. Jego apel do prezydenta Federacji Rosyjskiej Władimira Putina – „porozmawiajmy” – przyniósł rezultaty i przerwał taktykę „oczekiwania”, którą stosował rosyjski lider wobec nowego ukraińskiego prezydenta. Zełenski odbył już dwie rozmowy telefoniczne z Putinem. Jednocześnie została zawarta umowa o zawieszeniu broni, a władze Ukrainy wycofały oddziały wojskowe spod Stacji Ługańskiej oraz wprowadziły zmiany personalne w dowództwie wojskowym i trójstronnej grupie kontaktowej. Prezydent Zełenski dąży do rozwiązania konfliktu na Donbasie. Do pewnych

osiągnięć w tym zakresie można zaliczyć wyniki negocjacji w sprawie wymiany więźniów i jeńców, która nastąpiła 7 września.

Wnioski. Pierwsze kroki Wołodymyra Zełenskiego na arenie międzynarodowej wskazują na to, że w priorytetowych kwestiach kontynuuje on politykę Petra Poroszenki. Wektor polityki zagranicznej jest prozachodni, jednak nie ma jeszcze pewności, czy będzie on bardziej proeuropejski, czy proamerykański. Wizyty u partnerów strategicznych świadczą o utrzymaniu chęci zacieśnienia więzi z UE. Największą aktywnością Zełenski wykazał się w kontaktach z przedstawicielami Niemiec i Komisji Europejskiej. Osiągnięciem pierwszych 100 dni kadencji było szybkie nawiązanie osobistych relacji między nowym prezydentem Ukrainy a kluczowymi światowymi przywódcami. Jednocześnie Zełenski podejmuje próby budowania dobrych stosunków z sąsiadami. Dowodem tego są wyniki jego wizyty w Polsce w dniach 31 sierpnia – 1 września. Podczas spotkania z prezydentem Andrzejem Dudą ogłosił ustępstwa dla Polski w długotrwałym sporze na gruncie historycznym, dobrze odebrane przez stronę polską, oraz poparł wznowienie działalności grupy roboczej, której zadaniem będzie „wyzerowanie” wzajemnych pretensji. Ukraiński prezydent scharakteryzował te rozmowy jako przełom w relacjach między państwami. Wizyta Wołodymyra Zełenskiego w Polsce, która miała miejsce tuż po upływie 100 dni kadencji prezydenta, stała się *de facto* początkiem jego samodzielnej polityki zagranicznej, a nie kontynuacją polityki jego poprzednika.